

לאריק קאנטונה היה מזג חם, על המגרש ומחוצה לו, ועם זאת - איש לא צפה את מה שאירע בסלהרסט פארק, אצטדיונה של קריסטל פאלאס, בינואר של 1995. "הקונג פו של קאנטונה", כך תיארה התקשורת את התקרית האלימה שבה מספר 7 האגדי של מנצ'סטר יונייטד איבד את הראש לגמרי. שלוש דקות לתוך המחצית השנייה, קאנטונה הורחק מהמגרש לאחר שבעט בשחקן הקבוצה היריבה. בדרכו לחדר ההלבשה, אוהדיה בזו לו מהיצי. אחד מהם צעק לו "תזדיין מפה בחזרה לצרפת!", זה הרתיח לקאנטונה את הדם. הוא זינק לעברו בבעיטה חדה וישירה אל החזה, והספיק להלום בו כמה אגרופים נחושים לפני שהמאבטחים השתלטו עליו.

בעקבות התקרית, קאנטונה הורחק מהמגרש לחודשים ארוכים, נשפט ונקנס בעוון תקיפה. לאורך כל התקופה הוא גזר על עצמו שתיקה סטואית, ובמסיבת עיתונאים שכינס בתום הדיון המכריע בבית המשפט בקרוידון הוא נראה נחוש לשמור על איפוק. במעיל צמר אפרפר וחליפה מחויטת כהה, המתח ניכר על פניו למול עשרות הנוכחים שנדרכו למוצא פיו. קאנטונה קירב את כוס המים אל פיו וסינן באטיות: "כשהשחפים עוקבים אחרי סירת הדייגים, זה מכיוון שהם סבורים שסרדינים יזרקו אל הים". וכשהשלים את המשפט, קם ועזב את החדר, מותיר את הנוכחים נבוכים ומבולבלים.

במשך שנים ניסו עיתונאים לעמוד על כוונת המשורר. רבים מהם האמינו כי הלשון הציורית כוונה אליהם: שהם, כמו השחפים המשחרים לטרף, מבקשים לרקוד כעת על דמו. הפרשנות הזו התחדדה שני עשורים לאחר מכן, כאשר שחקן הקולנוע שיה לה באף ציטט את קאנטונה בנסיבות דומות, בעודו פורש ממסיבת עיתונאים. "המשפט זה קצת סתום, אבל אני אוהב את האווירה שלו", מסביר כעת האמן עמית לוינגר, שבחר בו כמובאה הפותחת את הטקסט הנלווה לתערוכה "צווארון ציפור" שהוא מציג במסגרת חלל התערוכות הנווד "וינטלטור" של ישי שפירא קלטר. לב התערוכה מורכב מ-21 ציורים שיצר לאורך העשור האחרון. ציורים שליוו את העשייה האמנותית שלו, ועד כה לא קיבלו את מרכז הבמה.

המהלך הזה של גרירת מה שניצב עד כה בשולי עשייתו האמנותית אל המרכז מלווה בהיסוס, ובלא מעט התנגדות מצידו. "זו הפעם הראשונה שאני שם ציור שהוא לגמרי בפרונט של התערוכה, וזה לא מובן לי מאליו מה עושים עם ציורים. ציור מלווה אותי שנים רבות. זה משהו שעזר לי אחרי הפציעה שלי שקטעה את ההבטחה לקריירה כשחקן כדורגל מקצועי בגיל 16. אחרי שנים שבהן הכירו אותי כשחקן כדורגל, הייתי בדכאונות קשים ופתאום התחלתי לרשום. לא לצייר עדיין. בדיעבד, אני מבין שזה מה שהציל אותי. אחרי שנים של שגרת אימונים נוקשה בכדורגל, פתאום מצאתי את עצמי עם ימי שישי פנויים, ועם התמודדויות כמו מה עושים כשיוצאים בערב עם חברים? על מה מדברים? ודרך הציור פתרתי המון מתחים כאלו. אז לא הבנתי את זה אבל היום אני מבין שבעצם המצאתי את עצמי מחדש. ולמרות שזה ככה עד היום, אני לא רואה את עצמי כצייר. אני שונא בדים, מכחולים ואת כל הסיפור הזה. בסטודיו שלי אני יכול לחשוב על אמנות גדולה על פסלים או מיצבים, אבל בסופו של יום אני לוקח את הנייר הזה בסלון ואת הצבעים, ועושה את זה עם מלוא הרצינות וההתכוונות. במובן הזה, הציורים האלו הם חלק מהחיים שלי, משגרת היומיום שלי. איכשהו, לאורך כל השנים הדבר שהיה לי הכי נגיש זה הציור. אבל זה לא ציור הרואי אלא ציור שאני בונה את המסגרת ואת הגבולות שלו."

על רקע הדברים הללו, מתבקש כמעט לקרוא את הציטוט של קאנטונה כהצהרת כוונת חריפה שהאמן ממען לצופים - משהו בנוסח "אמנם הזמנתם להתבונן בציורים, אבל לא יהיה פה ציור". לוינגר מהסס למול פרשנות כזו, ובכל זאת מסכים כי היא לא מרחיקת לכת בתערוכה שנסובה על ציורים של התנגדות ותקיפה.

למעשה, התערוכה הנוכחית של לוינגר נולדה בכלל מהאינסטגרם. שפירא קלטר ראה ציור שהאמן העלה בחשבון האינסטגרם שלו, ויצר איתו קשר. "הוא התעניין אם יש עוד עבודות כאלו, והזמנתי אותו אלי לסטודיו לראות. הוא בא, ראה ואהב מאוד. התחברנו סביב זה. דווקא בשבוע שבו נכנסנו לחלל, הבנו כמה אנחנו שונים בתפישות העולם שלנו ואלו היו רגעים לא פשוטים אבל אני חושב שבסוף קרו עם זה דברים טובים", משחזר לוינגר. שפירא קלטר הוא היזם והאוצר של "וינטלטור", פרויקט נווד של תצוגת אמנות, שבכל פעם מתארח בחלל אחר בתל אביב.

בחלל הנוכחי, פעל קודם לכן סלון כלות. למעט החלוקה המקורית של המבנה לשלושה חדרים נפרדים, ולכיוון נירוסטה שניצב בחדר האמצעי, אין כמעט זכר לסלון ההוא. לוינגר ושפירא-קלטר השתמשו בחלוקה הזו כדי ליצור שתי תצוגות שונות של ציורים: בחזית, אחד עשרה ציורים גדולים וצבעוניים שנתלו בצפיפות,

ממוסגרים באלומיניום וזכוכית. בחדר הפנימי יותר, היכן שנמצא הכיור המאולתר, הם תלו עשרה ציורים נוספים, אפלים ודחוסים יותר, בתצוגה פרומה יותר.

"למרות שהמכלול הזה יכול להיתפס כשתי סדרות, כל ציור כזה צויר בנפרד בעשור האחרון, ולא דווקא במחשבה על סדרה או על רצף. חלק מהצורות האלו כבר חזרו ברישומים או בציורים שהצגתי בתערוכות קודמות שלי. צווארון הציפור, למשל, הוא אחת הדוגמאות לצורה כזו. מבחינתי זה עיסוק בגבריות. חולצה גברית עם צווארון זה הבון טון הכי חזק של גבר. אם זה הרשמיות המעונבת של קריין החדשות בטלוויזיה, אם האדריכל במשרד כאן ליד שמגיע לפגישת עבודה, אם זה אירוע משפחתי כמו בר מצווה. דווקא עניין אותי איך הצווארון הזה עומד ועל מי. בתרבות הפופולארית כולם זוכרים את ג'יימס דין, אלביס או סרג' גינסבורג שהרימו את הצווארון, אבל קאנטונה היה הראשון שעשה את זה בכדורגל. הוא הרים פתאום את הצווארון ואחריו עשו את זה איציק זוהר ועוד אלף כדורגלנים אחרים. לימים זה הפך להיות סימן ההיכר שלו, קצת כמו התספורת של אלי אוחנה. ואגב, בכלל לא בטוח שהוא התכוון שזה יהיה ככה. יש שמועות שהוא הרים את הצווארון בגלל שרצה להסתיר איזה קעקוע על הצוואר".

כך או כך, קאנטונה והצווארון המורם שלו נוכחים בתערוכה הזו, בין השאר בציורים שמתחקים אחר רישומי הכנה למערכים של התקפה והגנה שמאמנים נוהגים לשרטט לפני משחק כדורגל או בכאלו שעוקבים אחר התצורות השונות של צווארונים. לוינגר מצביע על אחד משלושת הציורים שנקראים "צווארון ציפור", כשם התערוכה, ומסביר: "נניח כשאני מסתכל על העבודה הזו, אז אין דמות ואין גם את הצוואר. זה רק הצווארון עצמו. בצווארון יש משהו מעולם החי, הוא טווס. יש פה את הגנדרנות הזו, ומשהו שמתייחס למעמדות ולכוח חברתי".

לעומת הנינוחות והומור שמפגינים שמות העבודות – למשל, Shoes Issues או Self-Lock – הציורים עצמם מתנגדים לנקודת ההכרעה. "כל הציורים מצוירים בטושים על ניירות כרומו לבנים שבעצם לא סופגים את הצבע בכלל. הנייר מתנגד אליו. וגם הפלייסמנטים הם מצע שלא סופג. אני כנראה לא אוהב שהצבע נספג. יכול להיות שגם זה מתוך ההתנגדות שלי לכל הדבר הזה של קנבס, צבעי שמן או אקריליק. ומתוך המון התנגדויות שיש לי לז'אנרים של ציור, אני חושב שאיכשהו עם ניירות הכרומו והטושים הספציפיים, הצלחתי להגיע למקום שהוא גם חושני לי וגם נוח לי".

באופן כללי, הוא אומר, הוא מרגיש שהדימויים שהוא יוצר "נמצאים במקום של אמצע. אם דיברנו על זה שאתה לא מבין מה זה בכלל ציור ומה המשמעות של תערוכה, אז עבורי בתור אמן שפעיל למעלה מעשור - זו עדיין הנקודה שאני נמצא בה. אני לא עושה שום דבר אם אני לא מרגיש שיש לי סיבה טובה לעשות אותו. את האמנות שלי אני עושה בסטודיו, לבד, ורק כשאני מרגיש שיש משהו שאני רוצה להציג אז אני פונה ספציפית נקודתית להזיז איזה מהלך לקראת תערוכה".

בתערוכה הנוכחית, באופן שבו היא מוצבת שדורש מעבר בין שלושת החללים, לוינגר מעוניין למסור לצופה הצהרה עקרונית על מלאכת הציור עצמה. הוא נעזר בחלוקה האדריכלית של החלל על מנת לארגן את ההיגיון הפנימי של התערוכה: אם בחלל הכניסה הועמדה חזית משכנעת של גלריה לאמנות, אז זו נפרמת לאט וביסודיות בחללים הבאים. את השיטוט בתערוכה כולה מלווה זמזום טורדני של מוזיקת טכנו שבוקעת מהחדר השלישי והמרוחק ביותר. שם, מעל גבי אייפד שנתלה על הקיר, לוינגר מציג וידיאו שערך מתוך סרטון בן 13 שניות שצילם בלונדון בשנה שעברה ונקרא "המתאגרף". נראה בו בחור צעיר, פרח אגרוף, חובט בזעם, וללא לאות, בשק גדול. המוזיקה שרועמת ברקע מלבה את פעולתו (הווידיאו נערך במחזוריות, פעם בהילוך רגיל ופעם נוספת בהילוך מואט שמשפיע גם על הסאונד).

עבור לוינגר, הווידיאו מניע את המהלך הכולל של התערוכה. "שאלת ההתכנות של המתאגרף הזה דומה למה שאני מרגיש עם הציור. הרי זה ילד בן 16 עם פרופורציות לא ברורות שמכניס את כל כולו בשק הזה, והסיכוי שהוא יהפוך למתאגרף מקצועי הוא אפסי". המפגש עם הווידיאו, הוא מקווה, יעניק לצופים זווית חדשה להתבונן בתערוכה, ויבהיר להם כי למרות הדימויים המפורשים ששולחים לעולמות של ספורט, פופ או אופנה, ליבה נמצא במקום אחר.

"הציור הזה, למשל, 'מתאגרף עם כד על הראש' לא עוסק באגרוף", מחדד לוינגר, "הוא מדבר על שיווי משקל, על מגבלה. כמו הרבה מהציורים שלי, הוא מתעסק עם איזה קונפליקט פיסי. הייתי רוצה שכל הציורים האלו ייקחו את הצופים לעיסוק במצב מנטלי רגשי. משהו שהוא מהחיים ולא קשור לאמנות בכלל". בעיניו, הציורים הם מעין לוגואים שמנסים לעורר רגשות. "אם בדרך כלל לוגואים מנסים למכור לך משהו, אז אלו שאני מצייר

1

מ

צ

י

ג